

Sociálno-psychologické kompetencie v pregraduálnej príprave a ranej pedagogickej kariére učiteľov

Záverečná správa

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

**SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÉ KOMPETENCIE V PREGRADUÁLNEJ
PRÍPRAVE A RANEJ PEDAGOGICKEJ KARIÉRE UČITEĽOV**

Závěrečná správa

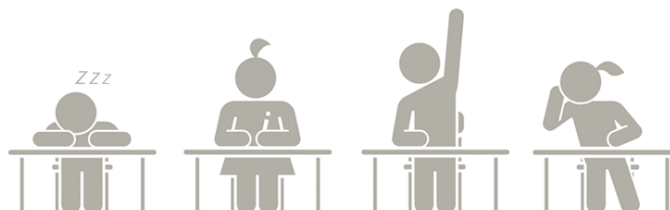
Projekt VEGA 1/0562/13

Univerzita Komenského v Bratislave

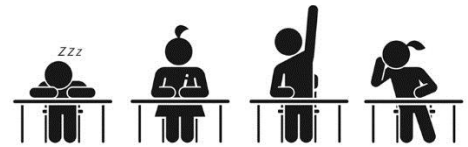
2015

OBSAH

CIELE A VÝCHODISKÁ PROJEKTU	4
PERSONÁLNA MATICA PROJEKTU	6
VÝSKUM.....	7
HLAVNÉ VÝSKUMNÉ ZISTENIA	8
Kvalitatívna štúdia	10
Kvantitatívna štúdia	11
Evaluácia metód a foriem psychologickéj prípravy učiteľov a učiteliek.....	12
PUBLIKAČNÉ VÝSTUPY PROJEKTU	13
Zoznam publikačných výstupov.....	13
Prehľad hlavných výstupov projektu.....	17
ĎALŠIE VÝSTUPY PROJEKTU	18
Podujatia	18
Obhájené záverečné práce.....	18

CIELE A VÝCHODISKÁ PROJEKTU

Úlohou katedrií psychológie na fakultách, ktoré pripravujú budúcich učiteľov a učiteľky je zabezpečiť ich psychologickú prípravu a rozvoj sociálno-psychologických kompetencií. Projekt mapuje teoretické prístupy k vymedzeniu učiteľských kompetencií a empiricky overuje model sociálno-psychologických kompetencií učiteľa.

Výskum je zameraný na analýzu vzťahu osobnostných dispozícií a sebahodnotenia v oblasti učiteľských spôsobilostí, identifikáciu kľúčových momentov v pregraduálnej príprave a ranej pedagogickej kariére učiteľov s ohľadom na rozvoj takých spôsobilostí ako riadenie triedy, komunikačné kompetencie, zvládanie náročných situácií či vedenie skupín a jednotlivcov zo špecifických cieľových skupín a evaluáciu vybraných metód učiteľskej prípravy. Jedným z plánovaných výstupov je vytvorenie a psychometrické overenie sebahodnotiacej škály sociálno-psychologických kompetencií učiteľa.

Vo vedeckej a odbornej literatúre sa stretávame so snahou vymedziť kompetencie učiteľov - kľúčové zručnosti, ktoré by mali mať pre efektívne vykonávanie ich práce. Ako uvádzajú Olson a Wyett (2000) posledné snahy o definovanie toho, čo učitelia potrebujú vedieť a čo majú byť schopní robiť, sa prikláňajú k prílišnému zdôrazňovaniu kognitívnych spôsobilostí učiteľov. Teória i prax ukazujú, že hybnou silou vzdelávania je práve učiteľ (Dytrtová, Krhutová, 2009), jeho správanie a sociálno-psychologické kompetencie ako sociálna empatia a komunikatívnosť či adaptabilita a adjustabilita. Napriek tomu, že problematike kompetencií učiteľa je v slovenskej aj zahraničnej literatúre venovaný pomerne široký priestor, stále častejšie sa ozývajú aj postrehy z praxe, ktoré hovoria o nedostatočnej pripravenosti učiteľov na riešenie výchovných problémov v triede, udržanie disciplíny, prácu s integrovanými žiakmi, podnecovanie osobnostného rozvoja žiakov, riešenie sociálno-psychologických problémov v triednych skupinách, adekvátnu komunikáciu so žiakmi a učiteľmi (napr. Locke, Ciechalski, 1995, Šimoník, 1995, Cabanová, 2009). Zručnosti spojené s komunikáciou a riadením triedy robia najväčšie ťažkosti práve začínajúcim učiteľom (Tok, 2010), predpokladáme, že môžu byť aj jednou z príčin, prečo absolventi učiteľského štúdia nenastupujú do školstva, resp. v začiatkoch svojej kariéry školstvo opúšťajú. Pripravenosť učiteľa na uvedené oblasti jeho pedagogického pôsobenia vnímame ako komplexnú kategóriu, ktorú sýtia osobnostné dispozície, motivácia a postoj k učiteľskému povolaniu, činitele vývinového a profesijno-vývinového cyklu, praktické skúsenosti, sebaopoznanie a sebareflexia a v neposlednom rade aj obsah a charakter pregraduálnej prípravy.

Stále aktuálna otázka, čo sa možno v príprave na profesiu „naučiť“ a aké kompetencie a zručnosti možno získať len počas vlastného pedagogického pôsobenia (Štech, 1995) vedie k potrebe hlbšie analyzovať implicitné teórie učiteľstva a životné príbehy učiteľov a konfrontovať ich s teoretickými modelmi a skutočným obsahom učiteľskej prípravy. Takto koncipovaný výskum podľa našich prieskumov na Slovensku absentuje. V príprave projektu sme realizovali predvýskumné sondy (Lemešová, Sokolová & Cabanová, 2012), ktoré poukazujú na to, že študenti a študentky učiteľstva sú lepšie pripravení v oblasti funkčnej gramotnosti (odbornosť v rámci svojej aprobácie, v súlade napr. s Gergelová et al, 2009) ako v oblasti sociálno-psychologických zručností. Praktické tréningy zručností nevnímajú len ako prípravu na profesiu, ale aj ako príležitosť pre sebaopoznanie a osobnostný rozvoj, kurzy a metódy zamerané na praktický rozvoj zručností hodnotia pozitívne, pretože napomáhajú vytvoriť reálny obraz o učiteľskej profesii, efektívnejšie sa pripraviť na konkrétne situácie a aj prehľbujú identifikáciu poslucháčov učiteľstva s ich cieľovou profesiou.

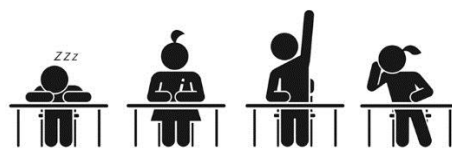
Na základe štúdia vedeckých zdrojov (Pacevičius, 2008, Morgernsternová, Šulová, 2007, Saeed, 2009 a i.) a priebežných výsledkov predvýskumu sme sformulovali hierarchický model sociálno-psychologických spôsobilostí učiteľa, ktorý bude východiskom pre výskumné smerovanie predkladaného projektu. Model pozostáva zo štyroch oblastí: intrapersonálne kompetencie, interpersonálne kompetencie, kompetencie spojené s riadením triedy a sociálno-inkluzívne kompetencie. Každá oblasť zahŕňa štyri hierarchicky usporiadané kategórie spôsobilostí.

Prekladaný projekt reflektuje aktuálnu potrebu špecifikovanú aj vo výstupoch rozvojového projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Transformácia vysokoškolského vzdelávania učiteľov v kontexte reformy regionálneho školstva“ zamerať výskum učiteľskej profesie na oblasť posilnenia učiteľských kompetencií.

Kladíme si za cieľ komplexne prepojiť oblasť teoretického vymedzenia kompetencií, reflexiu ich praktického rozvíjania a uplatnenia v začiatkoch pedagogickej kariéry učiteľov a psychologickú predikciu a diagnostiku interpersonálnych dispozícií učiteľov. Usilujeme sa reagovať na aktuálne potreby súčasnej školy – nároky na sociálnu, psychologickú a emočnú záťaž učiteľa, kompetencie spojené s riadením triedy, komunikačné zručnosti učiteľa, zvládanie náročných situácií či vedenie skupín a jednotlivcov zo špecifických cieľových skupín. Práve aspekt inklúzie nie je bežne zahrnutý do kategórie sociálno-psychologických kompetencií učiteľa. Katedra psychológie a patopsychológie PdF UK sa, pravdepodobne ako jediné pracovisko v SR, dlhodobo venuje výskumu a výučbe disciplín zameraných na psychologické aspekty integrácie a inklúzie jedincov s postihnutím a so špecifickými vzdelávacími potrebami do vzdelávacieho procesu, pričom úloha kompetencií učiteľa tu rezonuje ako kľúčová.

Za jedinečný prínos projektu považujeme empirické overenie modelu sociálno-psychologických kompetencií učiteľa prostredníctvom triangulácie dát získaných z viacerých metód a rôznych aspektov nazerania na učiteľské kompetencie a následné vytvorenie diagnostického nástroja, ktorý možno priamo využiť v plánovaní praktickej prípravy učiteľov. Usilujeme o sformulovanie vedecky zdôvodnenej postupnosti rozvíjania sociálno-psychologických kompetencií. Osobitne sa budeme venovať problematike predmetovo-špecifických kompetencií učiteľov psychológie, nakoľko práve títo učitelia v praxi často pôsobia ako učitelia budúcich učiteľov (v sekundárnom vzdelávaní na pedagogických a sociálnych akadémiách a konzervatóriách, v terciárnom vzdelávaní na pedagogických fakultách aj v kontinuálnom vzdelávaní učiteľov). V zahraničí aj v SR narastá záujem o štúdium psychológie v sekundárnom aj terciárnom vzdelávaní, výskum kompetencií učiteľa psychológie je však aj v medzinárodnom meradle len v začiatkoch (Williamson et al., 2011). Katedra psychológie a patopsychológie PdF UK má dlhú tradíciu v príprave učiteľov psychológie v SR a súčasne zabezpečuje psychologickú prípravu stoviek študentov ročne v rôznych pedagogických profesiách (učiteľstvo akademických predmetov, učiteľstvo preprimárnej a primárnej pedagogiky, špeciálna a liečebná pedagogika a logopédia), preto aj touto podtémou predkladaného projektu ašpirujeme na vedúcu pozíciu vo výskume v oblasti učiteľstva psychológie. Získané výskumné dáta plánujeme v rámci nadväzujúcich aktivít a projektov implementovať do psychologickéj prípravy budúcich učiteľov a ďalej ich rozpracovať do podoby metodických príručiek, odborných seminárov a pod.

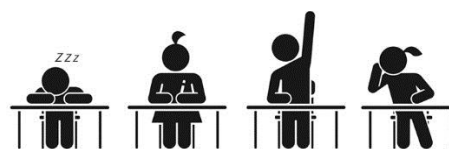
PERSONÁLNA MATICA PROJEKTU

Riešiteľský kolektív bol zostavený so zámerom plne odborne pokryť všetky skúmané podoblasti projektu. Zohľadnili sme regionálne aj generačne rôznorodé zastúpenie, aby tím dokázal reflektovať odlišné regionálne potreby i generačnú kontinuitu v príprave učiteľov. Členovia a členky riešiteľského kolektívu majú pedagogické aj vedecké skúsenosti v oblasti psychologickéj prípravy budúcich a začínajúcich učiteľov, pričom sa odborne profilujú práve v cieľových témach projektu.

Meno riešiteľa/riešiteľky	Riešiteľská kapacita		
	2013	2014	2015
Mgr. Lenka Sokolová, PhD. Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	500	500	500
Mgr. Miroslava Lemešová, PhD. Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	400	400	400
PhDr. Elena Brozmanová Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	200	200	200
PhDr. Katarína Cabanová, PhD. Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	400	400	400
Mgr. Daniela Fischer, PhD.* Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Prešove Filozofická fakulta	200	0	0
Mgr. Zlatica Jursová Zacharová, PhD. Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	200	400	400
PhDr. Radomír Masaryk, PhD.* Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	300	300	0
Mgr. Michaela Souček Vaňová, PhD. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici Pedagogická fakulta Katedra psychológie	200	200	200
Doc. PhDr. Blandína Šramová, PhD. Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	400	400	600
PhDr. Kvetoslava Vačková, PhD.* Univerzita Komenského v Bratislave Pedagogická fakulta Katedra psychológie a patopsychológie	300	300	0
SPOLU	3100	3100	2700

*Riešitelia a riešiteľky ukončili participáciu na projekte z dôvodu ukončenia pracovného pomeru na riešiteľskom pracovisku.

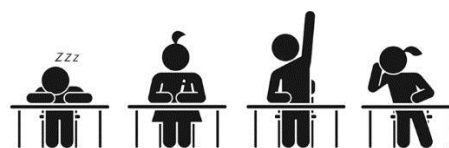

Výskumný projekt pozostával z niekoľkých čiastkových štúdií so zmiešaným výskumným dizajnom (štandardizované, prevzaté aj autorské metodiky). Ich cieľom bolo v súlade s cieľmi projektu analyzovať proces utvárania sociálno-psychologických kompetencií učiteľov a učiteliek, možnosti ich diagnostiky a rozvoja v rámci pregraduálnej učiteľskej prípravy.

Rozloženie výskumnej vzorky podľa parciálnych štúdií:

	Študenti a študentky učiteľstva v bakalárskom stupni štúdia	Študenti a študentky učiteľstva v magisterskom stupni štúdia	Začínajúci učitelia a učiteľky (max. ukončený 3. rok praxe)	Učitelia a učiteľky experti (min. 7 rokov praxe + expertné pozície)	Spolu
KVALITATÍVNA ŠTÚDIA					
INTERVIEW ŽIVOTNÉHO PRÍBEHU (Lemešová, Sokolová, Souček Vaňová, Fischer & Jursová Zacharová, 2013)	0	25	23	13	61
REFLEKTÍVNE ESEJE Z ÚVODNÝCH KURZOV PSYCHOLÓGIE PRE UČITEĽOV A UČITEĽKY (Jursová Zacharová & Sokolová, 2014)	150	0	0	0	150
KVANTITATÍVNA ŠTÚDIA					
EVALUÁCIA UČITEĽSKEJ PRÍPRAVY (Lemešová, 2013)	0	75	0	0	75
SKRÍNING UČITEĽSKÝCH KOMPETENCIÍ (Sokolová & Lemešová, 2013)	0	142	0	0	142
POSTOJE K UČITEĽSTVU A PROFESIJNÁ IDENTITA AKO ZLOŽKA SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÝCH KOMPETENCIÍ (SD, ICL)	210	255	95	120	680
KOMPETENCIE RIADENIA ŠKOLSKEJ TRIEDY - OBRÁZKOVÝ TEST ŠKOLSKÝCH SITUÁCIÍ (Lemešová & Sokolová, 2013)	88	187	41	0	316
OSOBNOSŤ UČITEĽA/UČITEĽKY V RANEJ FÁZE KARIÉRY (BIP, ICL)	131	93	41	0	265
SEBAHODNOTENIE SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÝCH KOMPETENCIÍ UČITEĽA (Sokolová, Lemešová, Jursová Zacharová, Cabanová & Šramová, 2014)	131	93	41	0	265

HLAVNÉ VÝSKUMNÉ ZISTENIA

Riešený projekt bol zameraný na problematiku významu a formovania sociálno-psychologických kompetencií učiteľov a učiteliek v ranej fáze ich pedagogickej kariéry. Východiskovým teoretickým konceptom bol model sociálno-psychologických kompetencií učiteľa (Lemešová, Sokolová & Cabanová, 2012). Tento model bol na základe konfrontácie výskumných zistení autorského kolektívu a výsledkov zahraničných výskumných zistení overovaný a korigovaný (ABB Sokolová, L., Jursová Zacharová, Z., Lemešová, M., Cabanová, K. & Šramová, B. (2015). Sociálno-psychologické kompetencie učiteľov v ranej fáze pedagogickej kariéry. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek. Bratislava: UK, 2015. S. 7-69). Na základe terminologického vymedzenia skúmanej problematiky a analýzy rôznych konceptov kompetencií učiteľa s dôrazom na vymedzenie sociálno-psychologických kompetencií boli jednotlivé obsahové oblasti modelu (interpersonálne kompetencie, intrapersonálne kompetencie, kompetencie spojené s riadením školskej triedy a sociálno-inkluzívne kompetencie) doplnené o tri diferencované zložky kompetencií: znalostnú, postojoú a zložku zručností. V sebahodnotení budúci a začínajúci učitelia a učiteľky najnižšie hodnotia práve zložku zručností (ABB Sokolová et al., 2015). Ako významná oblasť učiteľských kompetencií sa v ranej fáze pedagogickej kariéry javí najmä riešenie náročných školských situácií (nevhodné správanie žiakov, konflikty, disciplína v triede a pod.) a s ním spojené zvládanie záťaže. Budúci učitelia preferujú direktívne stratégie, pričom viac stavajú na prekonceptoch vlastných skúseností v žiackej role ako na skúsenostiach z pregraduálnej prípravy, ktorá je v tejto oblasti značne poddimenzovaná (AFC Sokolová, L. (2014). Ako riešia náročné školské situácie študenti a študentky učiteľstva. In Pedagogický výzkum: spojnice medzi teorií a praxí. Olomouc: Agentura Gevak. s. 121 –131). Tieto situácie sú aj častým zdrojom obáv z nástupu do praxe a zdrojom tzv. šoku z reality u začínajúcich učiteľov a učiteliek (AFD Lemešová, M. (2013). Čo ak je realita ešte horšia... Obavy študentov a študentiek učiteľstva. In 31. Psychologické dni. Otázniky rozhodovania: Teória, empiria, život / R. Masaryk (ed). Bratislava: Stimul, 2013).

Ako kľúčové míľniky rozvoja a zvnútorňovania sociálno-psychologických kompetencií v začiatkoch pedagogickej kariéry sa v životných príbehoch učiteľov javia skúsenosti z pedagogickej praxe počas štúdia (najmä v oblasti intrapersonálnej) a prvých rokov vlastnej praxe po nástupe do profesie (najmä v oblasti riadenia školskej triedy). Vstup do profesie sa študentom a študentkám spája s obavami v oblasti interpersonálnych kompetencií a kompetencií spojených s riadením školskej triedy. Práve končiaci študenti učiteľstva v porovnaní so začínajúcimi učiteľmi, učiteľmi-expertmi a novo prijatými študentmi učiteľstva (N = 680) vykazujú najnižšiu identifikáciu s profesiou. V období tranzitu do praxe sú silným facilitujúcim činiteľom osobné aj profesijné vzťahové siete (AFC Lemešová, M. & Sokolová, L. (2014). Vzťahové siete v ranej pedagogickej kariére učiteľov. In Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešní spoločnosť 4. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 447-455) a taktiež činitele idealizovanej profesijnej identity a vnímaných intrapersonálnych kompetencií (AFD Sokolová, L. & Lemešová, M. (2014). Aký budem učiteľ? Tri pohľady na učiteľský ideál. In Najnovšie trendy a výzvy európskeho výskumu v edukačných vedách. Trnava: Fakulta sociálnych vied UMC v Trnave, 2014. S. 394-403; Sokolová et al. (v recenznom konaní) Milestones on the pathway to the teaching career).

Vo vzťahu k formovaniu sociálno-psychologických kompetencií učiteľov a učiteliek boli analyzované aj vybrané metódy a formy pregraduálnej psychologickéj učiteľskej prípravy (sociálno-psychologický tréning, tréningy špecifických zručností učiteľa, videotréning interakcií, mikrovučovanie, pedagogická prax). Z výsledkov analýz vyplýva, že v učiteľskom štúdiu výrazne prevažuje teoretická – odborová a didaktická zložka, tréningy sociálno-psychologických kompetencií majú postavenie voliteľných disciplín, resp. nie sú zastúpené vôbec. Budúci a začínajúci učitelia a učiteľky však práve prakticky orientované predmety v príprave najviac oceňujú (AFC Lemešová, L. (2013). Teória, teória, teória... Realita a ideál učiteľskej pregraduálnej prípravy očami študentov. In Efektivita vzdelávania v proměnách spoločnosti. - Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2013. S. 534 - 539). Hodnotenie prakticky orientovanej učiteľskej prípravy sme realizovali v rámci vybraných kurzov podľa prvého, resp. druhého stupňa Kirkpatrickovho modelu a analýzy obsahu a metód týchto kurzov. Kurzy ako tréning neverbálnej komunikácie, tréning sociálnych zručností, psychologická analýza školských výchovných situácií alebo videotréning

majú potenciál rozšíriť repertoár sociálno-psychologických kompetencií, zvyšujú citlivosť k sociálno-psychologickým javom a vytvárajú priestor pre bezpečné tréningové nových spôsobov reagovania. (AAB Sokolová, et al. (2015); AFC Lemešová, M. (2013). Sociálno-psychologický výcvik ako súčasť pregraduálnej prípravy učiteľov a učiteliek. In Sapere Aude 2013: Pozitívni vzdelávaní a psychologie 3. Hradec Králové: Magnanimitas, 2013. S. 474-481; AFC Sokolová, L. (2013). Rozvíjanie sociálno-psychologických kompetencií budúcich učiteľov a učiteliek v rámci pedagogickej praxe. In Sapere Aude: Pozitívni vzdelávaní a psychologie 3. Hradec Králové: Magnanimitas, 2013. S. 482-490.; AFD Sokolová, L. (2013). Videotrénung v príprave budúcich učiteľov a učiteliek psychologie. In Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie / L. Sokolová et al. (eds). Bratislava: UK, 2013). Na základe modelu sociálno-psychologických kompetencií bola vytvorená a primárne psychometricky overená sebahodnotiaci škála sociálno-psychologických kompetencií učiteľov a učiteliek. Výskumné zistenia boli konfrontované s navrhovaným hierarchickým modelom sociálno-psychologických kompetencií učiteľa. Z výsledkov vyplýva, že obsahovo a hierarchicky diferencovaný model sociálno-psychologických kompetencií je opodstatnený konštrukt, pretože boli zistené významné rozdiely v sebahodnotení učiteľov a učiteliek v jednotlivých oblastiach aj zložkách modelu a tento výsledok korešponduje aj s výpoveďami v životných príbehoch učiteľov a učiteliek (ABB Sokolová et al., 2015). Ďalej sme zistili štatisticky významné rozdiely medzi učiteľmi a učiteľkami pre primárne a sekundárne vzdelávanie, a to v oblasti motivačnej štruktúry voľby učiteľského štúdia, vnímania významu kompetencií, sebahodnotenia v oblasti kompetencií aj v oblasti osobnostných profilov (AED Lemešová, M. (2015). „Naša práca je veľmi náročná...“: Učiteľské kompetencie z pohľadu učiteľov a učiteliek primárneho a sekundárneho vzdelávania. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek. Bratislava: UK, 2015. S. 69-88). Tieto rozdiely možno interpretovať aj v kontexte komparácie podielu praktickej prípravy v učiteľskom štúdiu u oboch týchto skupín. Výstupy výskumu boli pre praktickú implementáciu do pregraduálnej prípravy učiteľov spracované v podobe vysokoškolskej učebnice (ACB Sokolová, L. (2015). Čo ma čaká v škole?), ktorá sumarizuje základné výsledky výskumu a prepája teóriu adlerovskej psychológie v učiteľskom tréningu riešenia výchovných situácií s overovaným modelom sociálno-psychologických kompetencií učiteľa. Učebnica obsahuje súbor praktických cvičení, sebaopoznávacích testov, prípadových štúdií a indikátorov dosiahnutej úrovne kompetencií.

Kvalitatívna štúdia

(pološtrukturované interview, 2012)

n=61 (priemerná dĺžka interview 40 minút, interview viedlo 5 výskumníčov)

Rozloženie vzorky

Premenná	Katégoria	N (%)
Vek	- celá vzorka (n=61)	(priemer 33,67)
	- študenti a študentky učiteľstva (n=25)	(priemer 24)
	- začínajúci učitelia a učiteľky (n=23)	(priemer 29)
	- učitelia a učiteľky - experti (n=13)	(priemer 48)
Dĺžka praxe	- celá vzorka (n=61)	(priemer 7,85)
	- študenti a študentky učiteľstva (n=25)	(priemer 0,2)
	- začínajúci učitelia a učiteľky (n=23)	(priemer 1,75)
	- učitelia a učiteľky - experti (n=13)	(priemer 21,6)
Pohlavie	muži	17 (28%)
	ženy	44 (72%)
Kvalifikácia	Študenti a študentky učiteľstva	25 (41%)
	Začínajúci učitelia a učiteľky	23 (38%)
	Učitelia a učiteľky - experti	13 (21%)
Učiteľská príprava	Stredná pedagogická škola + VŠ štúdium učiteľstva	4 (6%)
	VŠ štúdium učiteľstva	51 (84%)
	Doplňujúce pedagogické štúdium po absolvovaní neučiteľského VŠ štúdia	6 (10%)
Typ školy	Základná škola – prvý stupeň (primárne vzdelávanie)	6 (9%)
	Základná škola – druhý stupeň (nižšie sekundárne vzdelávanie)	6 (9%)
	Stredná škola – gymnázium (vyššie sekundárne vzdelávanie)	5 (8%)
	Stredná škola – stredná odborná škola (vyššie sekundárne vzdelávanie)	15 (25%)
	Základná umelecká škola	4 (7%)
	Jazyková škola	5 (8%)
	Bez pedagogickej praxe s výnimkou praxe počas učiteľského štúdia	20 (34%)
Riadiaca pozícia	áno	3
	no	58
Vyučovaný predmet*	Odborné predmety	13
	Anglický jazyk	11
	Spoločenské vedy a psychológia	11
	Dejepis	7
	Pedagogika	7
	Výtvarné umenie (výchova)	6
	Primárne vzdelávanie	6
	Prírodopis (biológia)	5
	Nemecký jazyk	4
	Matematika	4
	Slovenský jazyk	4
	Fyzika	3
	Zemepis (geografia)	2
	Informatika	2
	Hudobné umenie (výchova)	2
	Telesná výchova	1
	Ruský jazyk	1
Španielsky jazyk	1	

Závery:

Na základe analýz interview s učiteľmi a učiteľkami naprieč kariérovým cyklom (N = 61) možno konštatovať, že sociálno-psychologické kompetencie sú dôležitou súčasťou profesijného výkonu učiteľa. Napriek vnímanej významnosti nie je rozvoj tejto oblasti kompetencií v príprave učiteľov dostatočne saturovaný, aj preto sa stáva zdrojom obáv v období tranzitu do praxe. Učiteľky a učitelia zdroje týchto kompetencií vnímajú odlišne, identifikovali sme tri základné kategórie názorov: a) tieto kompetencie sú úzko späté s osobnostnou štruktúrou a sú prakticky nenaučiteľné, praktické formy prípravy na učiteľstvo tu majú najmä funkciu sebaopotvrdenia v učiteľskej role, b) ide o kompetencie, ktoré možno rozvíjať napriek ich osobnostnej podmienenosti, no rozvíjajú sa najmä praxou, c) ide o naučiteľné kompetencie, ktoré možno rozvíjať, pričom sa rozvíjajú najmä vlastnou praxou, ale aj prostredníctvom rôznych zážitkových a praktických foriem vzdelávania.

Ako významné míľniky z hľadiska formovania sociálno-psychologických kompetencií vnímajú najmä pedagogickú prax a vstup do profesie, kde významnú rolu v rovine profesijnej identity, reziliencie a motivácie k zotrvaní v profesii zohrávajú vzťahové siete začínajúcich učiteľov a učiteľov.

Kvantitatívna štúdia

Byť či nebyť učiteľom?

Z analýz výsledkov dvojdimenziálneho sémantického diferenciálu a dotazníka motivácie k štúdiu učiteľstva vyplýva, že respondenti a respondentky majú k učiteľskej profesii kladné až neutrálne postoje, takmer 75 % plánuje učiteľskú kariéru. Štatisticky významné rozdiely sme zaznamenali v postojoch aj v motívoch medzi budúcimi učiteľmi a učiteľkami pre primárne a sekundárne vzdelávanie. Študentky učiteľstva pre primárne vzdelávanie vnímajú učiteľskú profesiu pozitívnejšie a najviac ich k štúdiu učiteľstva motivujú predchádzajúce skúsenosti. Výsledky učiteľov a učiteľiek pre sekundárne vzdelávanie nie sú také konzistentné.

Pripravenosť učiteľov a učiteľiek na vstup do praxe

Štúdia sa zameriava na pohľad študentov a študentiek (N = 75) magisterského stupňa štúdia učiteľstva akademických predmetov Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave na ich súčasnú a zároveň požadovanú prípravu na učiteľské povolanie. Z analýzy údajov získaných metódou nedokončených viet vyplýva, že podľa študentov a študentiek tvorí najväčšiu časť vysokoškolskej prípravy odborovo-predmetová a najmenšiu praktická zložka, čo je opak ich požadovanej predstavy. Študenti a študentky sa cítia byť pripravení teoreticky, no obávajú sa aplikácie naučeného do praxe ako i každodenných, často bežných, situácií v škole.

Ako riešia budúci učelia a učiteľky náročné výchovné situácie?

Študenti a študentky učiteľstva aj začínajúci učelia a učiteľky sa často na začiatku pedagogickej praxe obávajú zvládania nevhodného správania a riešenia konfliktov v škole. Napriek tomu, že nevhodné správanie v škole je závažným problémom, učiteľská príprava sa tejto problematike dostatočne nevenuje. Budúci a začínajúci učelia a učiteľky sa tak spoliehajú viac na svoje prekoncepty o učiteľstve a tacitné znalosti, ako na stratégie a postoje získané počas pregraduálnej prípravy. 175 študentov a študentiek bakalárskeho a magisterského štúdia reagovalo na 5 školských situácií v *Obrázkovom teste školských situácií*. Hoci situácie klasifikovali väčšinou ako mierne až stredne náročné nevhodné správanie, ich reakcie boli prevažne direktívne.

Akí učelia nastúpia do školy?

K zisteniu profesijných charakteristík osobnosti u študentov učiteľstva a začínajúcich učiteľov (do troch rokov praxe) bol použitý Bochumský inventár profesijných charakteristík osobnosti (BIP). Vzorku tvorilo 92 študentov a študentiek učiteľstva a 40 začínajúcich učiteľov a učiteľiek z celého Slovenska. Ich odpovede boli analyzované v kategóriách pracovného zamerania, sociálnych kompetencií, pracovného správania a psychickej konštitúcie za účelom vytvorenia profilu typickej osobnosti začínajúceho učiteľa/učiteľky. Medzi študentmi a študentkami učiteľstva a začínajúcimi učiteľmi a učiteľkami boli zistené signifikantné rozdiely v dimenziách svedomitosť t (130) -3,171; $p < 0.05$, $r = 0,243$, rozhodnosť t (130) -3,089; $p < 0.05$, $r = 0,261$, spoločnosť t (130) -2,749; $p < 0.05$, $r = 0,213$ a motivácia pre výkon t (130) -2,019; $p < 0.05$, $r = 0,174$ v prospech začínajúcich učiteľov.

Ako vnímajú sociálno-psychologické kompetencie učelia a učiteľky pre primárne a sekundárne vzdelávanie?

Štúdia sa zameriava na odhalenie sebahodnotenia učiteľov a učiteľiek rôznych stupňov vzdelávania s rôznou dĺžkou praxe v jednotlivých kompetenčných oblastiach a zároveň objasňuje ich pohľad na kompetencie potrebné pre úspešného učiteľa/učiteľku. Analyzované boli údaje získané pomocou rozhovorov a Skríningového dotazníka učiteľských kompetencií. Z výsledkov výskumu vyplývajú isté rozdiely v sebahodnotení jednotlivých kompetenčných oblastí medzi učiteľmi a učiteľkami jednotlivých stupňov vzdelávania i vzhľadom na dĺžku ich praxe. Ako kľúčové pre vykonávanie učiteľskej profesie boli všetkými skupinami učiteľov a učiteľiek označované najmä intra- a interpersonálne kompetencie a sociálno-inkluzívne kompetencie.

Validizácia hierarchického modelu sociálno-psychologických kompetencií

V rámci overovania tohto modelu bol aplikovaný zmiešaný výskumný dizajn, kde sme zostavili a pilotne overili sebahodnotiacu škálu sociálno-psychologických kompetencií učiteľa. Škála bola skonštruovaná na základe teoretického modelu učiteľských kompetencií a kvalitatívnej analýzy hĺbkového interview so 61 učiteľmi a učiteľkami. Nástroj bol administrovaný ako súčasť diagnostickej batérie, do finálneho spracovania boli zaradené dotazníky od 134 respondentov a respondentiek.

Z analýzy dát vyplýva, že sebahodnotiaci škála napriek určitým limitom vykazuje uspokojivé psychometrické parametre a po rozsiahlejšom overení ju možno používať ako sebaopoznávací alebo výskumný nástroj. Vo validizačnom výskumnom súbore sme zaznamenali štatisticky významné rozdiely medzi jednotlivými oblasťami aj zložkami kompetencií, preto považujeme navrhovanú hierarchickú štruktúru modelu sociálno-psychologických kompetencií za relevantnú.

Evaluácia metód a foriem psychologickéj prípravy učiteľov a učiteliek

Praktická učiteľská príprava:

(študenti a študentky magisterského stupňa štúdia učiteľstva akademických predmetov a primárneho vzdelávania na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave)

Metódy: dotazník spätnej väzby, reflexie pedagogickej praxe

Videotrénings:

(študenti a študentky magisterského stupňa učiteľstva psychológie v kombinácii, ktorí absolvovali videotrénings v rámci predmetu Didaktika psychológie na PdF UK v Bratislave)

Metódy: analýza videozáznamov mikrovyučovania, reflexie videotréningsu

Trénings sociálno-psychologických zručností:

(študenti a študentky bakalárskeho a magisterského stupňa učiteľstva akademických predmetov, ktorí absolvovali predmet Sociálno-psychologický tréning I., Sociálno-psychologický tréning II., Tréning sociálnych zručností alebo Individuálna psychológia pre učiteľov na PdF UK v Bratislave)

Metódy: nedokončené vety, reflexie absolvovaných kurzov

Teoretická psychologická príprava:

(študenti a študentky bakalárskeho stupňa učiteľstva akademických predmetov, ktorí absolvovali povinný predmet Biodromálna psychológia na PdF UK v Bratislave)

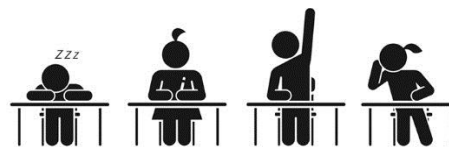
Metódy: písomné naratíva

Záver:

Študenti a študentky učiteľskú prípravu vnímajú ako príliš teoretickú a vzdialenú reálnemu školskému životu. Metódy a formy prípravy s reálnou možnosťou nácviku zručností sú zastúpené v učiteľskej príprave menšinovo, študenti a študentky ich vnímajú ako veľmi prínosné v oblasti motivácie k učiteľskej profesii, budovaniu pro učiteľskej identifikácie aj sebapoznania a rozvoja životných aj profesijných kompetencií.

Limitom tejto časti výskumu je najmä skutočnosť, že v rámci krátkodobého projektu nie je možné výskumne zmapovať dosah týchto metód prípravy na reálnu úspešnosť učiteľa/učiteľky po vstupe do profesie, možno sa orientovať len na subjektívne vnímaný prínos a spôsobilosti preukázané v tréningových situáciách.

PUBLIKAČNÉ VÝSTUPY PROJEKTU

Zoznam publikačných výstupov

2013

- AFC Lemešová, L. (2013).** Teória, teória, teória... Realita a ideál učiteľskej pregraduálnej prípravy očami študentov. In *Efektivita vzdělávání v proměňách společnosti*. - Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2013. S. 534 - 539. ISBN 987-80-7414-601-5
[o4] Kosová, B., Tomengová, A. et al. (2015). *Profesijná praktická príprava budúcich učiteľov*. Banská Bystrica: Belianum, 2015. S. 45.
[o3] Sokolová, L. (2014). *Developing professional vision in the initial teacher training*. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešní společnost 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 457.
- AFC Lemešová, M. (2013).** Sociálno-psychologický výcvik ako súčasť pregraduálnej prípravy učiteľov a učiteľiek. In *Sapere Aude 2013: Pozitivní vzdělávání a psychologie 3*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2013. S. 474-481. ISBN 978-80-905243-6-1
[o3] Cabanová, K. (2013). *Attention capture preferences in teachers a pupils: differences and similarities*. *Procedia - Social and behavioral sciences*, vol. 106, (2013), S. 521.
[o3] Jursová Zacharová, Z. (2014). *Kvalitatívna analýza vnímania sociálno-psychologických kompetencií z pohľadu lektoriek cudzích jazykov*. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešní společnost 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 490.
[o3] Cabanová, K. (2015). *Teachers personality of various approbation orientation*. *Procedia - Social and behavioral sciences*, 2015, Vol. 174, 2015, s. 2571.
- AFC Sokolová, L. (2013).** Rozvíjanie sociálno-psychologických kompetencií budúcich učiteľov a učiteľiek v rámci pedagogickej praxe. In *Sapere Aude: Pozitivní vzdělávání a psychologie 3*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2013. S. 482-490. ISBN 978-80-905243-6-1
[o4] Kosová, B., Tomengová, A. et al. (2015). *Profesijná praktická príprava budúcich učiteľov*. Banská Bystrica: Belianum, 2015. S. 45.
[o3] Jursová Zacharová, Z. (2014). *Kvalitatívna analýza vnímania sociálno-psychologických kompetencií z pohľadu lektoriek cudzích jazykov*. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešní společnost 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 490, 495. ISBN 978-80-87952-03-0
- AFD Brozmanová, E. & Cabanová, K. (2013).** Žiak, učiteľ a škola v záverečných prácach študentov Katedry psychológie a patopsychológie Pd FUK. In *Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie* / L. Sokolová et al (eds). Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9
- AFD Farkašová, E. (2013).** Učiteľ a záťažové situácie v škole. In *Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie* / L. Sokolová et al (eds). Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9
- AFD Jursová Zacharová, Z. (2013).** Neverbálna komunikácia a jej využitie pri utváraní vzťahu učiteľ-žiak. In *31. Psychologické dni. Otázniky rozhodovania: Teória, empiria, život* / R. Masaryk (ed). Bratislava: Stimul, 2013. S. 21. ISBN 978-80-8127-081-9

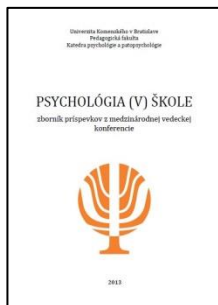
- [o3] Sokolová, L. (2014). *Developing professional vision in the initial teacher training. In Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešná spoločnosť 4. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 458.*
- [o4] Sokolová, L. (2015). *Metódy vyučovania psychológie a predmetov osobnostného a sociálneho rozvoja. Bratislava: Univerzita Komenského.*
7. **AFD** Lemešová, M. (2013). Čo ak je realita ešte horšia... Obavy študentov a študentiek učiteľstva. In *31. Psychologické dni. Otázky rozhodovania: Teória, empiria, život / R. Masaryk (ed). Bratislava: Stimul, 2013. S. 27. ISBN 978-80-8127-081-9*
- [o4] Kosová, B., Tomengová, A. et al. (2015). *Profesijná praktická príprava budúcich učiteľov. Banská Bystrica: Belianum, 2015. S. 45.*
- [o4] Jursová Zacharová, Z. (2015). *Profesijné charakteristiky osobnosti u budúcich a začínajúcich učiteľov a učiteliek. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek: Monotematický vedecký zborník. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 89. ISBN 978-80-223-3950-6*
8. **AFD** Sokolová, L. (2013). Videotrénning v príprave budúcich učiteľov a učiteliek psychológie. In *Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie / L. Sokolová et al (eds). Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9*
- [o4] Jursová Zacharová, Z. (2015). *Profesijné charakteristiky osobnosti u budúcich a začínajúcich učiteľov a učiteliek. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek: Monotematický vedecký zborník. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 90. ISBN 978-80-223-3950-6*
9. **AFD** Vačková, K. (2013). Kompetencie študijného odboru učiteľstva podľa hodnotenia študentov a absolventov. In *Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie / L. Sokolová et al (eds). Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9*
- [o4] Sokolová, L., Jursová Zacharová, Z., Lemešová, M., Cabanová, K. & Šramová, B. (2015). *Sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek v ranej fáze pedagogickej kariéry. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek: Monotematický vedecký zborník. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 7-69. ISBN 978-80-223-3950-6*
- [o4] Sokolová, L., Lemešová, M. & Jursová Zacharová, Z. (2014). *Psychologická príprava budúcich učiteľov a učiteliek: Inovatívne prístupy. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. 136 s. ISBN 978-80-223-3656-7*
10. **AFH** Jursová Zacharová, Z. (2013). Ako vníma učiteľ svoje sociálno-psychologické kompetencie pred a po tréningu inovatívneho modelu „naratívneho formátu“? In *Psychológia (v) škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie / L. Sokolová et al (eds). Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9*
11. **BEE** Šramová, B. & Cabanová, K. (2013). Intercultural content and competences in the pre-gradual psychology courses for teachers in Slovakia. In *WEC Proceedings Science, Engineering and Technology Section. Amsterdam: World Standard Organization, 2013.*
12. **FAI** Sokolová, L., Lemešová, M. & Masaryk, R. (eds) (2013). *Psychológia (v) škole. Kniha abstraktov. Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3482-2*
13. **FAI** Sokolová, L., Lemešová, M. & Masaryk, R. (eds) (2013). *Psychológia v škole. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: Univerzita Komenského, 2013. ISBN 978-80-223-3483-9*
- 2014**
14. **AAB** Sokolová, L., Lemešová, M. & Jursová Zacharová, Z. (2014). *Psychologická príprava budúcich učiteľov a učiteliek: Inovatívne prístupy. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. 136 s. ISBN 978-80-223-3656-7*

15. **AFC** Jursová Zacharová, Z. (2014). Kvalitatívna analýza vnímania sociálno-psychologických kompetencií z pohľadu lektoriek cudzích jazykov. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešná spoločnosť 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 490-498. ISBN 978-80-87952-03-0
 16. **AFC** Jursová Zacharová, Z. (2014). Kým sa z učiteľa stane magický učiteľ – tréning neverbálnej komunikácie a práce s emóciami učiteľov cudzích jazykov. In *MMK 2014*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 2159-212167. ISBN 978-80-87952-07-8 (zborník predložený na indexovanie v databáze Scopus)
 17. **AFC** Lemešová, M. & Sokolová, L. (2014). Vzťahové siete v ranej pedagogickej kariére učiteľov. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešná spoločnosť 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 447-455. ISBN 978-80-87952-03-0
[o3] Cabanová, K. (2015). *Teachers personality of various approbation orientation. Procedia - Social and behavioral sciences*, 2015, Vol. 174, 2015, s. 2571–2576. ISSN 1877-0428
 18. **AFC** Sokolová, L. (2014). Developing professional vision in the initial teacher training. In *Sapere Aude 2014: Pedagogika, psychológia a dnešná spoločnosť 4*. Hradec Králové: Magnanimitas, 2014. S. 456-462. ISBN 978-80-87952-03-0
 19. **AFD** Sokolová, L. & Lemešová, M. (2014). Aký budem učiteľ? Tri pohľady na učiteľský ideál. In *Najnovšie trendy a výzvy európskeho výskumu v edukačných vedách*. Trnava: Fakulta sociálnych vied UMC v Trnave, 2014. S. 394-403. ISBN 978-80-8105-567-6
[o4] Jursová Zacharová, Z. (2015). *Osobnosť začínajúcich učiteľov a učiteliek*. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 102. ISBN 978-80-223-3950-6
 20. **AFD** Šramová, B. & Poliaková, E. (2014). Inklúzia: Výzvy a hľadania. In *Psychológia, škola, inklúzia*. Bratislava: Fakulta psychológie Paneurópskej vysokej školy, 2014. S. 222-225. ISBN 978-80-89453-05-4
 21. **AFC** Lemešová, M. (2014). Využitie obrázkového testu školských situácií v tréningových programoch rozvíjajúcich sociálno-psychologické kompetencie. In *Pedagogický výzkum: Spojnice medzi teorií a praxí*. Olomouc: Agentura Gevak, 2014. S. 59 – 60. ISBN 978-80-86768-91-5
 22. **AFC** Sokolová, L. (2014). Ako riešia náročné školské situácie študenti a študentky učiteľstva. In *Pedagogický výzkum: spojnice medzi teorií a praxí*. [CD-ROM]. Olomouc: Agentura Gevak. s. 121 –131. ISBN 978-80-86768-90-8.
[o3] Lemešová, M. (2014). *Využitie obrázkového testu školských situácií v tréningových programoch rozvíjajúcich sociálno-psychologické kompetencie*. In *Pedagogický výzkum: Spojnice medzi teorií a praxí*. Olomouc: Agentura Gevak, 2014. S. 117. ISBN 978-80-86768-91-5
[o4] Lemešová, M. (2015). *Metodika vedenia sociálno-psychologického tréningu v prostredí školy*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- ## 2015
23. **ABB** Sokolová, L., Jursová Zacharová, Z., Lemešová, M., Cabanová, K. & Šramová, B. (2015). Sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek v ranej fáze pedagogickej kariéry. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteliek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 7-69. ISBN 978-80-223-3950-6
 24. **ACB** Sokolová, L. (2015). *Čo ma čaká v škole?* Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. 154 s. ISBN 978-80-223-3950-6
 25. **ADE** Jursová Zacharová, Z. & Sokolová, L. (2015). Motivácia k voľbe učiteľského štúdia. *Grant journal*, 2015, 4(2). [S. 6] ISSN 1805-062X, 1805-0638.

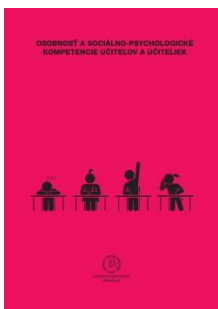
26. **ADE** Jursová Zacharová, Z. (2015). Akí sú študenti učiteľstva na začiatku svojej kariéry? *Ecoetra – Scientific Ejournal*, 2015, 1(1), 68-83. ISSN 2377-9748.
27. **AED** Cabanová, K. & Brozmanová, E. (2015). Učiteľ v sieti stresu: Učiteľ a záťažové situácie. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 113-143. ISBN 978-80-223-3950-6
28. **AED** Jursová Zacharová, Z. (2015). Osobnosť začínajúcich učiteľov a učiteľiek. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 102-113. ISBN 978-80-223-3950-6
29. **AED** Jursová Zacharová, Z. (2015). Profesionálne charakteristiky osobnosti u budúcich a začínajúcich učiteľov a učiteľiek. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 89-101. ISBN 978-80-223-3950-6
30. **AED** Kršáková, M. & Sokolová, L. (2015). Psychologické aspekty digitálnej gramotnosti budúcich učiteľov a učiteľiek. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 135-148. ISBN 978-80-223-3950-6
31. **AED** Lemešová, M. (2015). „Naša práca je veľmi náročná...“: Učiteľské kompetencie z pohľadu učiteľov a učiteľiek primárneho a sekundárneho vzdelávania. In L. Sokolová & Z. Jursová Zacharová (eds.): *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. S. 69-88. ISBN 978-80-223-3950-6
32. **AFC** Cabanová, K. (2015). Teachers personality of various approbation orientation. *Procedia - Social and behavioral sciences*, 2015, Vol. 174, 2015, s. 2571–2576. ISSN 1877-0428
33. **AFC** Jursová Zacharová, Z. (2014). Biodromálna psychológia – analýza reflexií študentov učiteľstva. In J. Mareš (ed.): *Učíme psychologii / Teaching Psychology 2014: Elektronický sborník příspěvků z konference*. S. 12 – 19.
34. **AFC** Jursová Zacharová, Z., Sokolová, L. & Lemešová, M. (2015). Online education and video training in the training for foreign language teachers. In *eLSE 2015*. Bucharest: "Carol I" National Defence University, 2015. nestr. [8 S.] ISSN 2343-766 (zborník je predložený na indexovanie vo Web of Science)
35. **AFC** Šramová, B. (2015). Postoje učiteľov k svojmu povolaniu. In *Psychologické aspekty pomáhání 2014*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2015. S. 120-127. ISBN 978-80-7464-736-9
36. **AFC** Šramová, B. (2015). Social-Inclusive Competencies among Slovak Teachers and Future Teachers. In *The Turkish Online Journal of Educational Technology, Special Issue*, august (2015), s. 477-480.
37. **FAI** Sokolová, L. & Jursová Zacharová, Z. (eds.) (2015). *Osobnosť a sociálno-psychologické kompetencie učiteľov a učiteľiek: Monotematický vedecký zborník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. 160 s. ISBN 978-80-223-3950-6
38. Sokolová, L. (2015). *Sociálno-psychologické kompetencie v pregraduálnej príprave a ranej pedagogickej kariére učiteľov: Záverečná správa projektu*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2015. Dostupné online.

Prehľad hlavných výstupov projektu

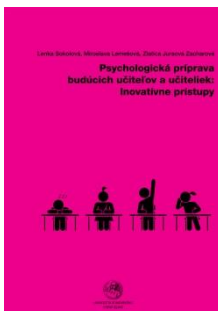
Publikácie:

Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie **Psychológia (v) škole**, ktorá sa konala 14. a 15. novembra 2013 v Bratislave. Konferencie sa zúčastnilo viac takmer 100 účastníkov a účastníčok a bolo prezentovaných viac ako 40 príspevkov zameraných na problematiku školskej psychológie, psychologického vzdelávania a psychologickéj prípravy učiteľov a učiteliek.

Ústrednou témou jednotlivých štúdií monotematického vedeckého zborníka je učiteľ/učiteľka – osobnosť, kompetencie a ďalšie psychologické činitele kariérového vývinu učiteľa/učiteľky najmä v ranej fáze pedagogickej kariéry a v období tranzitu do praxe. Sedem štúdií sumarizuje výstupy viacerých čiastkových výskumných projektov. V hlavnom príspevku sa autorky zaoberajú teoretickým konceptom sociálno-psychologických kompetencií učiteľa, možnosťami jeho empirického overovania a prezentujú základnú psychometrickú analýzu pilotnej verzie sebahodnotiacej *Škály sociálno-psychologických kompetencií učiteľa*.

Kurzy psychológie môžu učiteľom a učiteľkám mnohé ponúknuť. Psychológia poskytuje nástroje a interpretácie správania aplikovateľné v procesoch plánovania, realizácie a hodnotenia výučby, ale aj v oblasti sebapoznania a sebareflexie učiteľa/učiteľky. Hlavným cieľom psychologického vzdelávania učiteľa učiteliek by malo byť rozvíjanie psychologickéj gramotnosti a sociálno-psychologických kompetencií. Na základe analýzy dát od vyše 400 účastníkov a účastníčok praktických psychologických kurzov môžeme konštatovať, že psychologické vzdelávanie formou výcvikov a tréningov môže facilitovať rozvoj týchto kompetencií.

Očakávaná, napätie a obavy, aj zvedavosť, čo nás čaká za bránami školy sa pripisujú najmä nadšeným prváčikom. Nie sú však jediní, koho táto otázka celé prázdniny prenasleduje. Aj budúci učelia a učiteľky nastupujú do učiteľskej praxe s podobnými emóciami a úvahami. V projekte VEGA Sociálno-psychologické kompetencie v pregraduálnej príprave a ranej pedagogickej kariére učiteľov sme sa zaoberali tým, ako budúci a začínajúci učelia a učiteľky vnímajú svoju pripravenosť a kompetencie pre školskú prax, aké sú ich postoje, čoho sa obávajú, s čím si v začiatkoch svojej pedagogickej kariéry vedia, alebo nevedia poradiť, ako prežívajú tranzit z učiteľskej prípravy do školskej praxe, a ako si predstavujú efektívneho učiteľa či učiteľku. Cieľom tejto publikácie je reagovať na otázky, podnety a potreby budúcich učiteľov a učiteliek, ktoré vvolvnuli z našich výskumných zistení.

Výskumné nástroje:

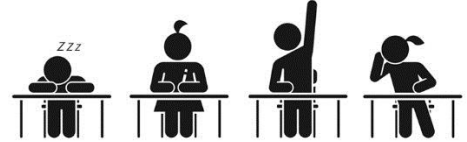
Pre potreby realizácie projektu boli vytvorené tri originálne autorské nástroje, ktoré boli v rámci projektu experimentálne administrované a overované.

Obrázkový test školských situácií (Lemešová & Sokolová, 2013)

Škála sociálno-psychologických kompetencií (Sokolová, Lemešová, Jursová Zacharová, Cabanová & Šramová, 2014)

Dotazník motivácie k učiteľskému štúdiu (Jursová Zacharová & Sokolová, 2015)

ĎALŠIE VÝSTUPY PROJEKTU

Podujatia

Medzinárodná vedecká konferencia: Psychológia (v) škole

Termín konania: november 2013

Výstupy: zborník a kniha abstraktov Psychológia (v) škole

Podujatie sa konalo v rámci Týždňa vedy a techniky 2013.

Vedecký seminár I. – Inovatívne prístupy v psychologickvej príprave učiteľov a učiteliek

Termín konania: november 2014

Prezentované výstupy: monografia Psychologická príprava budúcich učiteľov a učiteliek: Inovatívne prístupy

Podujatie sa konalo v rámci Týždňa vedy a techniky 2014.

Vedecký seminár II. – Čím nás láka psychológia?

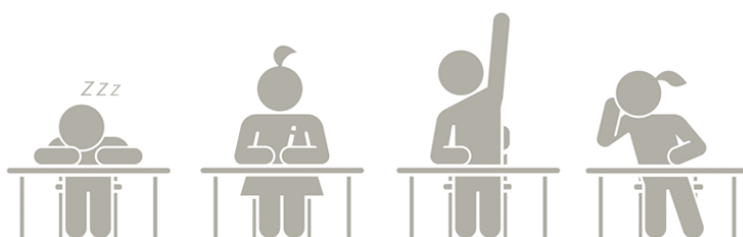
Termín konania: november 2015

Prezentované výstupy: záverečná správa a výstupy projektu

Podujatie sa konalo v rámci Týždňa vedy a techniky 2015.

Obhájené záverečné práce

V rámci riešenia projektu bolo k téme projektu úspešne obhájených sedem diplomových a dve bakalárske záverečné práce.

SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÉ KOMPETENCIE V PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVE A RANEJ PEDAGOGICKEJ KARIÉRE UČITEĽOV

Záverečná správa

Projekt VEGA 1/0562/13

© Mgr. Lenka Sokolová, PhD., 2015 (Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta)

Záverečné výstupy projektu recenzovali: Doc. PhDr. Marian Groma, PhD., PhDr. Viera Andreánska, CSc.

Návrh obálky a grafika: © Mgr. Martin Plško, 2015

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Dostupné online.